

Tolkningen av 6 § lagen om kontroll av narkotika

Läkemedelsverket har haft anledning att se över tolkningen av 6 § lagen (1992:860) om kontroll av narkotika. Av förarbetena till den lagen framgår att syftet med bestämmelsen är att förbehålla rätten att *förskriva* narkotiska läkemedel till patient, det vill säga att utfärda recept, till yrkeskategorierna läkare, tandläkare och veterinär. Detta uttrycks dock i lagtexten som att narkotiska läkemedel enbart får lämnas ut efter *förordnande* av läkare, tandläkare eller veterinär. Begreppet förordna är i lagen (2009:366) om handel med läkemedel och i Läkemedelsverkets föreskrifter (HSLF-FS 2021:75) om förordnande och utlämnande av läkemedel och teknisk sprit ett samlingsbegrepp för att såväl förskriva som att rekvirera läkemedel. Skillnaden i betydelse mellan begreppen förskriva och förordna har lett till otydlighet och svårigheter i att tillämpa bestämmelserna.

Lagen om kontroll av narkotika reglerar den legala hanteringen av narkotika. Narkotiska läkemedel är narkotika enligt narkotikalagstiftningen, men de omfattas även av definitionen av läkemedel i läkemedelslagstiftningen. I såväl läkemedelslagen (2015:315) som i lagen om handel med läkemedel hänvisas till bestämmelserna i lagen om kontroll av narkotika, se 3 kap. 6 § läkemedelslagen och 1 kap. 5 § 4 lagen om handel med läkemedel.

Bestämmelserna i lagen om kontroll av narkotika får anses utgöra speciallagstiftning i förhållande till läkemedelslagen och lagen om handel med läkemedel. Det innebär att bestämmelserna i läkemedelslagen och lagen om handel med läkemedel ska tillämpas på narkotiska läkemedel i de delar där bestämmelserna inte avser sådant som också regleras i lagen om kontroll av narkotika.

Eftersom 6 § lagen om kontroll av narkotika enligt lagstiftaren inte är avsedd att omfatta rekvirering av narkotiska läkemedel till hälso- och sjukvården av behöriga förskrivare, och sådan rekvirering inte heller regleras i någon annan bestämmelse i lagen om kontroll av narkotika, blir bestämmelserna i läkemedelslagen och lagen om handel med läkemedel fullt ut tillämpliga i den delen. Av detta följer att Läkemedelsverket med stöd av bemyndigandet i 9 kap. 9 § 2 läkemedelsförordningen (2015:458) kan föreskriva om vad som ska gälla vid förordnande och utlämnande av narkotiska läkemedel i detta avseende. Det är med stöd av det bemyndigandet som Läkemedelsverket nu föreslår bestämmelser om rätten för vissa sjuksköterskor att, utöver andra läkemedel, rekvirera narkotiska och andra särskilda läkemedel till hälso- och sjukvården.

Enligt 5 § andra stycket lagen om kontroll av narkotika får den som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § lagen om handel med läkemedel bedriva handel med narkotiska läkemedel med stöd av sitt öppenvårdsapotekstillstånd. Hälso- och sjukvårdens rätt att inneha narkotiska läkemedel framgår inte av lagen om kontroll av narkotika utan följer av bestämmelserna i 4 kap. lagen om handel med läkemedel. Där anges att öppenvårdsapotek och aktörer med partihandelstillstånd utfärdade av Läkemedelsverket får bedriva detaljhandel med läkemedel till sådan hälso- och sjukvård som anges i 4 kap. 1 §. Det innebär att öppenvårdsapotek med stöd av sitt öppenvårdsapotekstillstånd samt den som har partihandelstillstånd och som även har särskilt tillstånd att handla med narkotiska läkemedel enligt 5 § lagen om kontroll av narkotika kan detaljhandla även med narkotiska läkemedel i den utsträckning som följer av 4 kap. 1 § lagen om handel med läkemedel. I HSLF-FS 2021:75 samt i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården regleras hur beställningar från öppenvårdsapotek av läkemedel till sådan hälso- och sjukvård som inte bedrivs på sjukhus ska ske.

Vem som, utöver hälso- och sjukvården, har rätt att inneha och i övrigt hantera narkotiska läkemedel och vad som gäller för det följer av bestämmelserna i lagen om kontroll av narkotika och Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 2011:9) om kontroll av narkotika. Av lagen om kontroll av narkotika följer att den som har rätt att handla med narkotika får sälja narkotiska läkemedel till någon som har laglig rätt enligt den lagstiftningen att hantera dem. Av till exempel 7 § lagen om kontroll av narkotika följer vem som har rätt att inneha narkotika. De aktörer som omfattas av 7 § 1–3 och 5–6 i lagen om kontroll av narkotika har därför laglig rätt att köpa narkotika från en aktör som har rätt att handla med varan under de förutsättningar som följer av narkotikalagstiftningen. Det kan vara aktuellt till exempel för en föreståndare vid en vetenskaplig institution eller en befattningshavare vid Försvarsmakten, där rätten då följer av specialregleringen i lagen om kontroll av narkotika och inte av läkemedelslagstiftningen. Den aktuella handeln regleras således inte i HSLF-FS 2021:75 utan av bestämmelserna i lagen om kontroll av narkotika och föreskrifter meddelade med stöd av den lagstiftningen.